Romania and the Monetary Union

România şi Uniunea Monetară

Roxana-Elena LAZĂR[*]

Abstract:

The first construction of political independent states which achieve a real union for their own coins is European Union. Romania is a part of European Union, so it has to pass up it's monetary sovereignity and replace Romanian coin (leu) with euro. This will happen only when the Maastricht criteria will be accomplish: inflation rate no more than 1,5 percentage points higher than the average of the three best performing member states of European Union, the ratio of gross *government debt* to GDP must not exceed 60% at the end of the preceding fiscal year, the nominal long-term interest rate must not be more than 2 percentage points higher than in the three lowest inflation member states, joining the *exchange-rate mechanism* (ERM II) under the *European Monetary System* (EMS) for two consecutive years and it should not have devalued its currency during the period. In this moment Romania does not accomplish Maastricht criteria. The last Romanian Convergence Program establishes Romanian joining to the *exchange-rate mechanism* (ERM II) until 2012 and adopting euro coin until 2014. The last dates establish 2017 for adopting euro coin. Romanian integration on monetary European Union means the competition development and completing transition process towards western European states; it means Romania transformation in a state which respects European level of development.

Keywords:

Euro, coin, Maastricht criteria, Convergence Program, development

[*] Acknowledgements: drd. Scoala Doctorală de Economie, Universitatea „Al. I. Cuza" din Iaşi - Proiectul POSDRU/88/1.5/S/47646

LAZAR, R., (2010) Romania and the Monetary Union in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

I. Consideraţii introductive

Uniunea Europeană este prima construcţie în care ţări independente din punct de vedere politic au realizat contopirea monedelor existente. În acest context, euro reprezintă moneda oficială a unor state membre ale Uniunii Europene – în prezent şaisprezece – aflată în circulaţie de la 1 ianuarie 2002.

Înseamnă că tot atâtea state europene au renunţat la unul dintre elementele de bază ale suveranităţii statului – propria monedă. Astfel euro a înlocuit şiling-ul austriac, francul belgian, francul francez, marca finlandeză, marca germană, guldenul olandez, escudo-ul portughez şi peseta spaniolă, stând la baza unuia dintre cele mai mari şi mai puternice blocuri comerciale din lume – Uniunea Europeană.

Altfel spus, moneda unică europeană este cheia de boltă a celei de-a doua pieţe ca mărime la nivel global, fiind depăşită doar de Statele Unite ale Americii*. Schimbând balanţa globală a puterii economice, zona monedei euro deţine 1/5 din producţia globală.

Uniunea monetară existentă la nivelul Uniunii Europene nu este prima de pe continentul european. Bimetalismul a caracterizat prima uniune monetară de pe continentul european – Uniunea Monetară a Europei Latine, din 1865, alcătuită din Belgia, Franţa, Italia şi Elveţia. Această uniune monetară a vieţuit până în 1878, când descoperirile masive de argint din Nevada au împins preţul argintului în jos, aurul fiind transformat în etalon standard.†

A doua uniune monetară a apărut în 1873, statele membre fiind Danemarka, Norvegia şi Suedia. Monedele acestor state circulau liber în toate acestea. Naţionalismul exacerbat din acea perioadă a condus la declinul şi abandonarea acestei uniuni monetare în 1924.

Aceste prime uniuni monetare s-au caracterizat însă prin absenţa completă a unui acord comercial şi a unei bănci centrale comune, situaţie corectată în cadrul uniunii monetare de astăzi. Pusă în aplicare începând cu 1 ianuarie 1999, de unsprezece state membre ale Uniunii Europene, realizarea uniunii monetare a însemnat, înainte de orice o politică monetară comună a Uniunii Europene, astfel cum este reglementată prin Tratatul de la Roma, art. 105-111.

---

* *Tofan Mihaela*, Integrarea României în structurile Uniunii Monetare Europene, Ed. C.H. Beck, Bucureşti, 2008, p. 127.

† A se vedea *Richard Baldwin şi Charles Wzplosz*, Economia integrării europene, Ed. Economică, Bucureşti, 2006, p. 292.

LAZAR, R., (2010) Romania and the Monetary Union in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

II. Evoluția uniunii monetare europene

Planul Barre, pentru convergența politicilor naționale pe termen scurt şi acordarea de asistență financiară țărilor cu dificultăți în echilibrarea balanței de plăți, a fost urmat de planul Werner, care propunea realizarea uniunii economice şi monetare în trei etape, timp în care statele membre urmau să își armonizeze politicile naționale pentru a putea trece la o politică economică şi monetară comună. Prin acest plan, statele membre ale Uniunii Europene şi-au propus constituirea uniunii monetare până în anul 1980. Acest plan a eşuat însă, dar a fost reluat douăzeci de ani mai târziu, în forma planului Delors.

De precizat că raportul Werner din 1970 sublinia că „Uniunea monetară va asigura creşterea şi stabilitatea în interiorul Comunității şi va spori contribuția pe care aceasta o poate aduce la echilibrul economic şi monetar din întreaga lume, transformând Comunitatea într-un pilon de stabilitate."

Au urmat încercările de stabilizare a ratelor de schimb, prin instituirea „şarpelui monetar european", crearea Fondului European de Cooperare Monetară şi constituirea Sistemului Monetar European. Succesiv, în perioada 1979-1990 compoziția ECU a suferit modificări.

În trei etape ulterioare s-a realizat constituirea Uniunii Economice şi Monetare, fiind stabilite criteriile pentru participarea statelor membre la Uniunea economică şi monetară: stabilitatea prețurilor (rata inflației trebuind să fie mai mică de 1,5% din rata medie a primelor trei economii cele mai performante); deficitul public/PIB de maxim 3%; datoria publică/PIB de maxim 60%.

Este instituit Sistemul European de Bănci Centrale alcătuit din Banca Centrală Europeană şi de Băncile Centrale Naționale.

Primele11 state membre ale Uniunii Europene (din cele 15, la acel moment decid să participe la uniunea monetară), mai puțin deci: Grecia, Danemarca, Marea Britanie şi Suedia, intră în zona euroland.

Intrarea în vigoare a monedei unică –euro- circulând în paralel cu monedele naționale a fost imediat urmată de înlocuirea treptată a monedele naționale cu euro. Monedele şi bancnotele naționale ale statelor din zona euro au fost scoase din circulație pe 28 februarie 2002.

De la momentul introducerii sale (ianuarie 2002) şi până în prezent moneda unică europeană şi-a pierdut ¼ din valoarea sa relativă. Motivele pentru această diminuare a valorii sale constau în: lipsa de credibilitate; decalajul pe care Uniunea Europeană îl are față de Statele Unite ale Americii. În doctrină se apreciază că, în fapt, credibilitatea internațională a monedei unice europene este legată de capacitatea țărilor participante de a avea finanțe publice sănătoase şi de a implementa totodată o reală coordonare a politicilor lor bugetare.[*]

Moneda unică europeană reprezintă, înainte de orice, un mod de gândire, un model de urmat. Până şi designul monedelor şi a bancnotelor unice

[*] Carmen Adriana Gheorghe, op.cit., p. 144.

LAZAR, R., (2010) Romania and the Monetary Union in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

europene evidenţiază aceasta. Respectând motto-ul Uniunii Europene – unitate în diversitate, designerul bancnotelor, Luc Luyex, un grafician la Monetăria Regală din Belgia, a gândit pentru monedele europene faţa acestora – europeană, dar şi verso-ul – unul naţional: pentru Austria - floarea de colţ şi Mozart; pentru Irlanda- harfa celtică; pentru Germania – Poarta Brandenburg; pentru Olanda – regina Beatrix; pentru Belgia – regele Albert; pentru Franţa – Marianne; pentru Italia – arta italiană de la Vatican; pentru Spania – Cervantes, pentru Grecia – Zeus. Pentru bancnote a fost interesantă contribuţia graficianului Roberta Kalina, de la imprimeria Băncii Centrale a Austriei. Desenele acestuia au fost inspirate de tema "Ani şi stiluri în Europa" şi prezintă evoluţia stilurilor arhitecturale în Europa, acestea fiind ilustrate prin uşi sau prin poduri. Din punct de vedere simbolistic, uşile semnifică deschiderea, iar podurile – legăturile.

III. Moneda unică europeană în România între real şi ideal

Fiind membră cu drepturi depline a Uniunii Europene, România va adopta moneda unică europeană numai atunci când va îndeplini criteriile de convergenţă nominală, stabilite prin Tratatul de la Maastricht, respectiv criterii de convergenţă reală şi criterii de convergenţă nominală. Criteriile de convergenţă nominală, un fel de 8 ţinte cantitative de referinţă, cunoscute şi sub numele de Criteriile de la Maastricht sunt: rată scăzută a inflaţiei, care să nu depăşească cu mai mult de 1,5 % cele mai bune performanţe ale statelor membre participante în anul dinaintea examinării; dobânzi scăzute pentru creditele pe termen lung, care să nu depăşească cu mai mult de 2% dobânzile din cele mai performante state membre participante în anul dinaintea examinării; un deficit bugetar care să nu depăşească 3% din PIB; datorie publică cumulată care să nu depăşească 60% din PIB; stabilitatea cursului de schimb, în sensul menţinerii cursului naţional în limitele marjelor normale de fluctuaţie ale Mecanismul Ratelor de Schimb 2 pentru cel puţin doi ani înaintea intrării în zona euro (art. 121 din Trataul de la Roma) .

Criteriul de convergenţă a cursului de schimb reprezintă una din condiţiile Tratatului de la Maastricht care trebuie îndeplinită de către statele membre înainte de adoptarea monedei unice.

Pe lângă criteriile de convergenţă nominală, la iniţiativa Comisiei Europene şi a Băncii Centrale Europene, au fost adoptate o serie de criterii care vizează asigurarea convergenţei şi coeziunii structurilor economice ale statelor membre şi ale celor candidate. Aceste criterii sunt numite criteriile de convergenţă reală şi se referă la:"gradul de deschidere a economiei, calculat ca pondere a schimburilor comerciale externe în PIB, ponderea comerţului bilateral al ţărilor membre ale Uniunii Europene în totalul comerţului exterior, structura

LAZAR, R., (2010) Romania and the Monetary Union in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

economiei pe cele trei ramuri principale (industrie, agricultură şi servicii), PIB-ul pe cap de locuitor, calculat în funcţie de paritatea puterii de cumpărare."*

Pentru ţara noastră a rămas imperativă reformarea structurală, necesară pentru a face România capabilă să facă faţă şocurilor economice iminente.

Amintim că statele din afara zonei euro trimit anual Comisiei Europene rapoarte de convergenţă, în timp ce statele ce sunt incluse în „euroland" prezintă anual programe de stabilitate. În anul 2009, Comisia Europeană a concluzionat că Italia are probleme cu deficitul bugetar excesiv, la fel şi Slovacia; Slovenia are nevoie de continuarea şi consolidarea reformelor fiscale; este lăudată Danemarca cu un surplus bugetar şi datorie publică minimă şi în scădere†.

Prezintă importanţă, din acest punct de vedere, Programul de Convergenţă, întocmit anual de Comisia Naţională de Prognoză, cu sprijinul Ministerului Muncii, Solidarităţii Sociale şi Familiei, Băncii Naţionale a României, Institutului Naţional de Statistică. Ediţia revizuită din 2009 a programului prevede ca obiective principale: aderarea României la Mecanismul European al Ratelor de Schimb (ERM II) până în anul 2012; aderarea României la zona euro în anul 2014.

Referitor la îndeplinirea criteriilor de convergenţă nominală, economia României întâmpină o serie de probleme. Astfel, rata medie anuală a inflaţiei este cu 3,76% superioară nivelului de referinţă stabilit conform Tratatului de la Maastricht.

În ceea ce priveşte criteriile de convergenţă reală, impuse prin acelaşi tratat, acestea se referă la: nivelul PIB/locuitor; structura pe sectoare a economiei; gradul de deschidere a economiei; ponderea comerţului cu Uniunea Europeană în totalul comerţului exterior‡.

Prioritătile asupra cărora Guvernul se va concentra în perioada următoare şi principalele finanţări se vor produce în domeniile: educaţie, cercetare, mediu şi infrastructură. Politicile sectoriale care trebuie promovate pentru a creşte eficienţa utilizării resurselor publice, precum şi reformele structurale care trebuie promovate din punct de vedere al finanţelor publice, respectiv reforma sistemului de pensii, reforma sistemului de sănătate, descentralizarea, îmbunătăţirea cadrului instituţional şi a orientării pe termen mediu în alocarea resurselor publice.

Strategia economică pe termen mediu a Guvernului vizează următoarele obiective: menţinerea stabilităţii macroeconomice, continuarea procesului de dezinflaţie, ajustarea deficitului public şi a deficitului de cont curent până la valori la care să facă posibilă finanţarea lor; protejarea categoriilor de populaţie

* ww.ier.ro/Proiecte/Brosuri/2005/Uniunea%20economica%20si%20%20monetara.pdf

†http://www.ghiseulbancar.ro/articole/53/4633/tot_articolul_Programul_de_convergenta_al.htm

‡ *Magdalena Rădulescu, Luigi Popescu*, Băncile centrale şi politica monetară, Ed. Sitech, Craiova, 2008, p. 271

LAZAR, R., (2010) Romania and the Monetary Union in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

care sunt cele mai afectate de criza economică; îmbunătăţirea predictibilităţii şi performanţelor politicii fiscale pe termen mediu, maximizarea şi utilizarea eficientă a fondurilor de la Uniunea Europeană; alocarea, cu prioritate, de fonduri bugetare către investiţiile publice în infrastructură ca o sursă alternativă de creare de locuri de muncă; asigurarea sustenabilităţii finanţelor publice pe termen lung; eficientizarea activităţii administraţiei publice.

Pentru unele state membre ale Uniunii Europene, dar încă neacceptate în uniunea monetară, integrarea în aceasta din urmă înseamnă ridicarea competitivităţii şi completarea tranziţiei către economiile occidentale. Aceasta nu reprezintă totuşi o garanţie.

Un rol important în aderarea României la uniunea monetară îl are strategia monetară elaborată de către Banca Naţională a României. Aceasta încearcă în permanenţă alinierea României la standardele şi practicile internaţionale.

Amintim că obiectivele unei politici monetare tradiţionale sunt multiple, fiind puse pe picior de egalitate: asigurarea creşterii economice, controlul inflaţiei, prevenirea crizelor financiare, stabilitatea cursului de schimb real. În practică s-a dovedit că abordarea multiplă şi concomitentă a tuturor acestor obiective este defectuoasă. În acest sens, Banca Naţională a României a urmărit elaborarea unui program în patru etape, etapa finală fiind reprezentată de trecerea la moneda unică europeană, iar toate etapele converg spre unul şi acelaşi obiectiv – ţintirea inflaţiei: în prima etapă (până în 1999) s-a urmărit deprecierea cursului de schimb, alimentând astfel inflaţia (aceasta a fost uneori uriaşă, de 199,2% în 1991, 35,5% în 1992, 40,6% în 1998 şi 55% în 1999); în a doua etapă, adică începând cu anul 2000, s-a urmărit aprecierea reală a cursului de schimb, ajungându-se la o diminuare a inflaţiei (în anul 2001, inflaţia scăzuse la 30,3%); în a treia etapă, respectiv anul 2004, Banca Naţională a României se concentrează exclusiv asupra nivelului inflaţiei. Astfel, în acest an inflaţia este de 9,3%; în a patra etapă se va face trecerea la euro.

Strategia monetară a Băncii Naţionale a României în vederea trecerii viitoare la moneda unică europeană a presupus următoarele realizări: armonizarea legislaţiei bancare din România cu cea din Uniunea Europeană, modernizarea sistemului de evidenţă bancară, modificări operaţionale în cadrul băncilor.

Succesul euro este dovedit şi de existenţa a numeroase state din afara Uniunii Europene care utilizează moneda unică europeană. Amintim că în prezent, şaisprezece state europene utilizează moneda unică europeană (Belgia, Germania, Grecia, Spania, Franţa, Irlanda, Italia, Luxemburg, Olanda, Austria, Portugalia, Slovenia, Finlanda, Slovacia, Cipru, Malta) şi cazul special al Sloveniei, aparţinând unui val de integrare relativ recent şi care a reuşit să îndeplinească criteriile de convergenţă rapid astfel încât a intrat fără dificultăţi în zona euro. Totodată, performanţa deosebită a Sloveniei a fost aceea de a asimila fondurile

LAZAR, R., (2010) Romania and the Monetary Union in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

europene anterior termenelor stabilite, fiind solicitate chiar suplimentări ale acestora.

Euro este utilizată ca monedă şi în alte state, cum ar fi Andora, Islanda, Lichtenstein, Monaco, San Marino, Vatican, Muntenegru, Kosovo etc. De regulă, utilizarea monedei euro în aceste state este condiţionată de aranjamente financiare cu Uniunea Europeană. Totuşi, unele state (Muntenegru şi Kosovo) nu au nicio înţelegere legală cu Uniunea Europeană.

IV. În loc de concluzii

Se aşteaptă ca, odată cu introducerea monedei unice europene, România să se bucure de o serie de avantaje: eliminarea riscului legat de rata de schimb, evitarea costurilor de tranzacţie, asigurarea unei mai mari transparenţe a preţurilor, dar şi a salariilor, constituirea unei pieţe financiare mai solide. Un alt avantaj, mult aşteptat pe piaţa din România: creşterea economică. Euro-optimiştii sunt de părere că „euro poate spori creşterea economică cu până la un procent pe an”[*]. Urmează ca România să verifice în practică, dacă acest avantaj este unul real sau ţine de domeniul idealului.

Per a contrario, se aşteaptă ca şocurile economice să nu mai poată fi contracarate prin ajustarea ratei dobânzilor, intervenţia asupra ratei de schimb şi ajustarea fiscală, iar trecerea la euro să implice cheltuieli de tranziţie semnificative.

[*] Dan Drosu Şaguna, Monica Amalia Raţiu, op.cit., p. 309.

LAZAR, R., (2010) Romania and the Monetary Union in Jurnalul de Studii Juridice, Anul V, Nr. 1-2/2010

References:

Baldwin, R., Wzplosz, C. (2006). *Economia integrării europene*, Ed. Economică, Bucureşti

Rădulescu, M., Popescu, L. (2008). *Băncile centrale şi politica monetară*, Ed. Sitech, Craiova,

Tofan, M. (2008). *Integrarea României în structurile Uniunii Monetare Europene*, Ed. C.H. Beck, Bucureşti

www.ier.ro/Proiecte/Brosuri/2005/Uniunea%20economica%20si%20%20monetara.pdf

http://www.ghiseulbancar.ro/articole/53/4633/tot_articolul_Programul_de_convergenta_al.htm